

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XXXII. Inter manum et mentum

urn:nbn:de:bsz:31-101049

LVCRET. Potiundi tempore in ipso,
LIB. 4. Fluctuat incertis erroribus ardor amantum.

OVID. Fallitur augurio spes bona saepe suo,

Tuffchen

Tuffchen hant en tant, raect veel te fchand.

DE proye die ick jaegh heeft wonder vreemde streken,
 Heeft, ick en weet niet wat, om lusten aen te steken;
 Sy sweeft my voor het oog, ja schier tot inden mont,
 Maer als ick naerder coom so vvijsse na den gront:
 Dies vvord' ick bijster graegh, ick reyck, ick blaes, ick hijge,
 Ick happ', ic grijper na, het schijnt dat icse crijge;
 En fiet! noch gliptse vvech, dies 'thert eylaes! my berft,
 Doen ic vvas aldernaest, doen vvas ic alderverft.

Inter manum & mentum.

Post varios tandem, qui me pressere, labores,
 Obtigit haec oculis praeda videnda meis:
 Hanc sequor ingenti conamine, jamque propinquo,
 Jam crepitant fauces, jam mihi guttur hiat.
 Sed, dum capturiens vestigia proxima stringo,
 Ah! reliquum video nil mihi, praeter aquas,
 Somniat heu! vigilans, & se quoque ludit amator,
 Bulla, vapor, nihil est, se quod habere putat.

*En Amour, en court, & a la chasse,
 Chacun ne prend ce qu'il pourchasse.*

MAint sot s'en va criant, ma belle se va rendre,
 Mais tout est au rebours, lors quand il la veut prēdre.
 Le chien tout plein d'espoir croit qu'il a pris l'oiseau,
 Mais a la fin helas! ne prend rien que de l'eau.

Aa 3

Idole

Ydele hoop, wakenden droom.

HEt wilt-braet dat ic wensch, dat jaegh ic met verlangē,
 My dunct schier even staeg, my dunct het is gevangē,
 Ick sie het met vermaeck, ic sie het voor my staen,
 Ick hygh', ick happ', ic hoop, ic hebbet; 'tis gedaen:
 Dit roep ic menigmael, maer als ic meen te grijpen,
 Dan isset enckel droom, en niet als leure-pijpen:
 Eylaes! ic heb om niet miin nutten tiit gequist,
 Ick meynd' ic haddet al, en nu ist al gemist.

Spes chymica, vigilantis somnium.

D*Um volucrem sequitur, dum spe jam devorat escam,*
Dum canis in praedam fervidus ore ruit,
Guttur à larrantis, nil tale timentia fallit,
Seque paludoso gurgite mergit anas:
Ergo miser, praedam studio qui captat inani,
Ora refert solis plena molossus aquis.
Sit canis hic, fictà sub imagine, chymicus, hospes,
Spes cui semper adest, res cui semper abest.

Il y a difference, entre espoir & avoir.

LE chien qui semble avoir pris le canard a nage,
 Le voit aller au fond, plein de despit & rage;
 Pendant que l'alchimiste espere tout avoir,
 Helas! rien ne retient qu'un fol & vain espoir.

SPES

Spei alumnus si quisquam, certè chymicus, sive alchimista, nuncupandus est. Nam, si cui unquam verba dedit lubrica illa Dea, id huic hominum generi contingere, usus docet. Spem enim magis ipsam, ut Livii verbis utar, quam spei causam intuentur. Nam quamvis plurimi eò rerum sese pervenisse constanter aliquando assererent, ut jam emersurum factum illum aureum, lapidem, inquam, philosophicum pleno ore inclamarent; nihilominus potiùdi tempore in ipso, tanquam corvi hiantes delusi, viderunt, non sine aliorum risu, ac suo luctu, collapsam in cineres facem: Idque licet illis iterum atque iterum contingat, ab incepto nihilominus non dimoveantur, sed indices novà spe inescati, identidem eandem ferram reciprocare non desinunt. quid mirum? cum propositi istam tenacitatem in principis artis ponat Geber, proposito laborum premio, ex Augurelli testimonio, ut vel minimà lapidis parte,

Argentum modo vivum si foret æquor,
Omne vel immensum verti mare posset in aurum.

Dicamus cum Polibio, non esse sapientis præsidiere constanter iis, quæ aliter evenire nata sunt.

CICERO 3. DE ORAT.

Ofallacem hominum spem, fragilemque fortunam! & inanes nostras contentiones! quæ in medio spacio sæpe franguntur & corrunt; & antiè in ipso portu obruantur, quàm portum contingere potuerunt.

Indiender erghens een voester-kindt van hope te vinden is, seeckerlijck den alchimist moet voor sulcx ghehouden werden; want aen niemant en heeft oyt dese glibber-gladde Goddinne soo seer den honich om den monde gheftreken, als aen dese soorte van menschen, dewelcke, schoon sy-lieden hun ten diepsten menichmael inbeelden tot het hoochste van haren wensch gekomen te zijn, en allen oogeblick dien wonderbaren steen, in sijn geheele volkomentheydt, voor haer meynen te sien; even wel nochtans, alst op een toegrijpē komt, so verliest sich veeltijts haer groote inbeeldinghe als tusschen hant en tant, doch wederom, gheketelt door (ick en weet niet wat) nieuwe hope, gaen weder en weder aen, na de lesse van haren Geber, die voor een grontstuck van dese konste stelt een onvermoeyelijke hals-sterckigheydt, belovende tot loon van alles dien wonderbaren steen, daer haren poët Augurellus aldus van schrijft:

Schoon al de Zee quicksilver waer,
En dat ghy, in haer diepten, maer
Een stukcken steens eens werpen wout,
De gantsche zee waer enckel zout.

'T is beter, met wyse luyden, sich niet te seer te verlaten, op dingen, die gemeenlijck alijde anders, als men meynt, uyt vallen.

Als ghy naer een saecke tracht,
Hoe de ho' op u meer belacht,
Hoe de spyt u dieper bijt,
Als het hopen u ontgijft.

Francis. Gucciard. Hist. lib. 4.

Plerumque hominū proprium est quod ratione difficile cognoscunt, id sibi cupiditate & spe facile fingere.

R O M.

*Ick ellendich mensche! wie sal my verlossen van dit lichaem
des doots? Ick dancke God door Iesum Christum.*

Ick lach eens uytgestreect in bangheyt mijner zielen,
Ick sach een open graf, de doot vvas op mijn hielen,
De helle stont bereyt, als met een open mont,
So dat ick (vvaer ic focht) geen raet of ruft en vont.
Maer inden meesten noot doen is my troost verschenen,
Mijn druck (danc hebbe God) mijn commer is verdvvenen;
Siet! als het diepste leet tot aen de ziele rijft,
Dat even is de vvegh die ons den hemel vvijft.

In agone, liberatio.

Quam prope me stygio nuper canis ore vorabat!
Quam prope tartareis faucibus esca fui!
Sulfureo afflabant me guttura panda vapore,
Praeque meis oculis nil nisi funus erat.
At pater omnipotens, mediis mihi portus in undis,
Lassa salutiferis pectora textit aquis.
Mens, age, pone metus; quae ducit ad aethera calles,
Nescio quid, tristi de Phlegetonte tenet.

2. TIM. 4. 16.

*Nul ne m'a assisté en ma premiere defense, ains tous m'ont
abandonnées. Mais le seigneur m'a assisté & m'a fortifié.*

LA mort me talonnoit, il ne falloit já guerre,
j'Estois tout englouty de l'infernal Cerbere,
Parmi le fiel amer suis tout confit en miel:
L'enfer faut costoyer, qui veut monter au ciel.

IN AN.

IN AGONE, LIBERATIO.

Scleratos ingenti plerumque improbo-
Sque somno frui, ac in utramque aurem
dormire; pios contra dissidio interno ex
agitari quid mirum?

Parcere subjectis, & debellare super-
bos

& principi huius seculi, diabolo inquam,
solenne est. Quamdiu enim robustus ille
possessori suae incumbit, omnia ibi placi-
da ac tranquilla sunt: at simulatque for-
tis fortiori succubuit, omnia in tumultu
sunt, cunctaque sursum, deorsum agun-
tur. Quid te excrucias, mens pia? Non
ex peccato sensus peccati est; corruptio-
nem tuam non per corruptionem, sed ex
gratia percipis. Timor enim Dei eodem
modo vulnerat, inquit Augustinus,
quemadmodum medici ferramentum; id
putredinem tollit, & videtur quasi vul-
nus augere; nam dum putredo esset in
corpore, minus erat vulnus, sed periculo-
sum; accedit ferramentum medici, mi-
nus dolebat illud vulnus, quam dolet mo-
do, cum curatur. Sed ideo plus dolet, ac-
cedente medicina, ut nunquam doleat, suc-
cedente salute. Periculosum fortissimis
imperat dux. Nunquam impugnari de-
bilis est.

TEn is niet te verwonderen, al sien wy som-
wylen de goddeloofse gherust, en goedts
noets daer henen gaen: de vrome daerent-
ghen met innerlijke aenvechtinghen gequelt
te zijn. Niemandt en doet oorloghe aen, de
ghene die hem onderdanich zijn; den duyvel
en bestoockt niet de ghene, die hem alreede de
overhant gegeven hebben. So langhe als dien
stercken ghewapenden sijn varen bewaert, soo
istter al in stilte; maer als den stercken van een
stercker bestreden en overwonnen werdt; dan
istter al in roere. Wat quelt ghy u doch, Godt-
vreesende ziele? Ten is niet van de sonde, dat
ghy u sonde ghevoelt: 't is van Gods ghenade,
niet van uwe verdorvenheyt, dat ghy uwe
verdorvenheyt ghewaer wert. De vreesse des
Heeren, quelt den mensche, seydt Augustinus,
op de selve wyse, gelijk de vliem de etterbuy-
le, sy schijnt wel de wonde grooter te maken,
maer sy jaechter den etter en dracht uyt, want
terwylen die vuylicheyt noch in het lichaem
lach, was de wonde, 't is waer, wel kleynder,
maer veel sorgelijcker, sy is veel pynelijcker,
nu daer de vliem by komt, als te voren eerder
den meester aen quam: maer sy is daerom py-
nelijck, terwijlen dat mensche meester, om datse
niet meer pynelijck zijn en soude alse genesen
is. Een veltoverste sendt sijn kloeckste gasten,
ter plaetsen daer het ghevaer alderheest is.
Nimmermeer bestreden te werden is een tey-
ken van swackheyt.

Niemandt treter in ghevecht, met sijn
knecht,

Maer met die hem tegen streven:

Die den duyvel wederstaen, tast hy aen;

Niet die na sijn wetten leven.

IACOB. I. IO.

Beatus vir, qui suffert tentationem:
quoniam cum probatus fuerit, acci-
piet coronam, quam repromisit Deus di-
ligentibus se.

BRADFORD.

Si ad superos iter tendere velis, ad infe-
ros prius navigandū est: cuncta enim
Dei opera sunt in mediis contrariis.

Bb

TYRPE